

Vejledning og handlemuligheder

på baggrund af screening med **National sprogscreening af EUD-elever**

Indhold

Tidlig testning	2
Testens betydning	2
Betydning for eleven	2
Betydning for skolen.....	2
Betydning for læsevejlederen	3
Betydning for faglæreren	3
Tolkning af testen	3
Konkrete anvisninger.....	4
Mulig henvisning til yderligere testning (SPS).....	7
Skriftens lydprincip.....	7
Stavning (diktat)	7

Version	Dato	Opdateret af	Opdatering omhandler
1.0	17. dec. 2014	MVM	Vejledning
2.0	1. dec. 2020	MLL	Opdatering af referencer

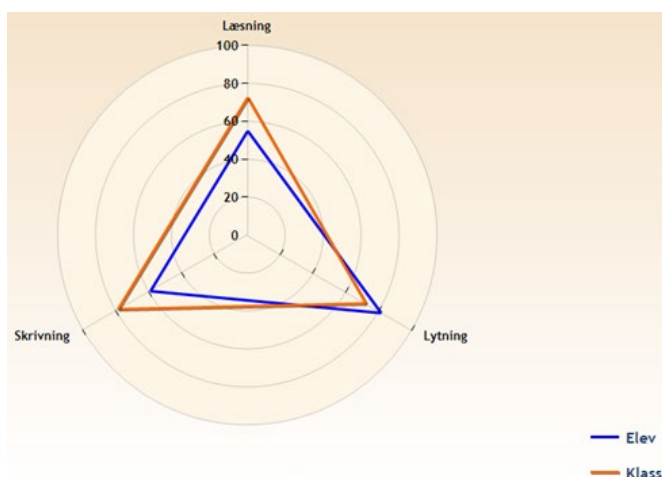
Tidlig testning

Testen bør gennemføres forud for skolestart og gerne inden vejledningssamtalen. På den måde vil resultaterne kunne få størst værdi og betydning for fx holdformering, tidlige indsatser og resultaterne vil være nyttig viden om eleverne før undervisningsstart.

Testens betydning

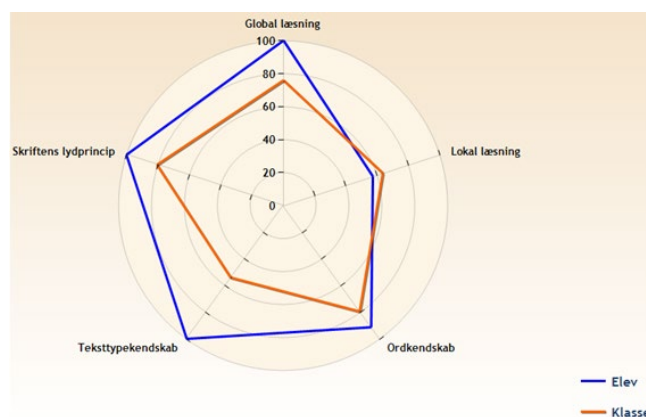
Betydning for eleven

Eleven vil gennem testen opnå øget indsigt i sine læse-, lytte- og skrivekompetencer. Resultaterne kommer til at fungere som en 'spejling' for eleven og kan danne udgangspunkt for værdifuld samtale med studievejleder, dansklærer og/eller måske læsevejleder om, hvad den enkelte kan gøre og om deltagelse i særlige forløb (studieteknik, læsekursus, lektiecafé og/eller individuel vejledning/undervisning) En del elever har en urealistisk opfattelse af egne kompetencer. Det drejer sig både elever, der undervurderer og elever, der overvurderer deres kompetencer.

Det er vigtigt med en forventningsafstemning ved start på en uddannelse.

Enkelte elever vil efter testen blive visiteret til SPS-testning og måske test for ordblindhed. Nogle vil i kraft af score i denne test få en kompenserende hjælpemidler (it-rygsæk) til rådighed, som kan taget i brug straks ved uddannelsesstart. Det har afgørende betydning for elevens udbytte af undervisning og eget arbejde, at det kompenserende udstyr er tilgængeligt fra uddannelsesstart.

Betydning for skolen

Testen bør gennemføres forud for skolestart og gerne inden vejledningssamtalen. Resultaterne kan sammen med samtalen, elevens eksamensresultater, erhvervs erfaring, motivation, interesser etc. udgøre grundlaget for holdplacering.

Skolen kan vælge at inddеле klasserne efter elevernes sproglige kompetencer og hermed opnå forholdsvis homogene klasser. Andre skoler kan vælge at fordele elever med særlige vanskeligheder.

Skolen kan gennem screeningsresultaterne allokere ekstra ressourcer til klasser med mange elever med særligt svage kompetencer eller klasser med meget stor spredning i elevernes forudsætninger. Det kan være i form af dobbeltlærerordninger, særlige læsevejlederindsats om.

Skolen vil ved at følge elevforudsætningerne og de forskellige tiltag (Kompenserende hjælpemidler, særligt tilrettelagte forløb mv.) over en årrække få erfaring med, hvilke indsatser der har størst værdi.

Betydning for læsevejlederen

Screeningsresultaterne indeholder helt central viden om samtlige nye elever. Det giver læsevejlederne et godt grundlag for at gå i dialog med fagkolleger og ledelse om en række væsentlige forhold (se nedenstående matrix) fx

- nødvendigt grundlag for at kunne visitere elever til yderligere testning (ordblindhed og læse-skrivevanskeligheder)
- rådgivning om anskaffelse af lærermidler, der lever op til krav til læseværdighed, læsbarhed og læselighed, så tilgængeligheden for eleverne bliver maksimal
- Særlige indsatser
- Læsekurser
- Kurser i studieteknik
- Lektiecafé
- Kurser for lærere i faglig læsning
- Indsats i klasserne og over for enkeltelever

Betydning for faglæreren

Klassens faglærere får gennem resultaterne en viden om, hvilke elever i klassen der har det største overskud, og hvilke der ikke kan eller kun med stor indsats kan få udbytte af at læse læremidlerne.

Dansklæreren kan få et første indtryk af, hvordan elevernes sproglige kompetencer er. Hvor er der ressourcer, og hvor læreren skal have særlig opmærksomhed. Læreren kan ved at studere svarene få et indblik både i, hvordan den enkelte styrker og udfordringer ser ud, og hvilke vanskeligheder undervisningen bør adressere.

Tolkning af testen

Den samlede test består af 36 opgaver afviklet på 36 minutter (alternativt 38 afviklet på 96 minutter) fordelt på:

- 20 opgaver i læsning
- 7 opgaver i lytning
- 9 opgaver i skrivning

+ dertil

- 2 opgaver i fri skriftlig formulering (varighed 30 minutter), som skolen kan vælge som supplement.

Den samlede test giver en værdifuld indikation af elevens sproglige kompetencer, som skolen og lærerne kan handle på jfr. afsnittene om testens betydning for eleven, skolen, læsevejlederen og faglæreren.

På baggrund af efterårets test af ca. 2700 elever har vi fastlagt følgende vejledende grænser:

Gruppe 4	Ingen sprogvanskeligheder
Niveaugrænse	B2 NIVEAU - score 80 %
Gruppe 3	Mindre sprogvanskeligheder – egen indsats på baggrund af selvindsigt og vejledning
Niveaugrænse	INDGANGSSPECIFIK GRÆNSE – defineres af den enkelte EUD-indgang – fx den merkantile: score - 65 %
Gruppe 2	Væsentlige sprogvanskeligheder – Behov for ekstra støtte og for lærerfokus på bl.a. gråzonesprog og på valg af læremidler
Niveaugrænse	FAST GRÆNSE - score 50 %
Gruppe 1	Alvorlige vanskeligheder – sendes SPS og/eller ordblindetest

Det er testens formål at afdække det nødvendige - bedst muligt med færrest mulige test - og at afdække det, skolen og den enkelte lærer efterfølgende kan handle på.

Antallet af opgaver i hver kategori er begrænset, og tolkningen af det enkelte område må nødvendigvis indkalkulere den usikkerhed, det indebærer. Det gælder i særlig grad kategorien lytning.

Vi anbefaler derfor, at læreren/læsevejlederen, der vejleder den enkelte elev, bruger scoren i underkategorierne som udgangspunkt for en samtale med eleven. Hvor det er nødvendigt kan man finde de detaljerede besvarelser frem på skærmen.

Vi anbefaler, at der i vejledning af eleven er fokus på elevens ressourcer og på, hvad eleven kan gøre for at udvikle sine sproglige kompetencer og på, hvilke strategier eleven kan gøre brug af.

Læsevejlederen kan i sin vejledning af sine kolleger tage udgangspunkt i nedenstående skema.

Konkrete anvisninger

Scorer eleven lavt på et eller flere områder, er det værd relevant at se på disse anbefalinger:

	Definition/beskrivelse	Anbefalinger på baggrund af lav score
Global læsning	Læsning med henblik på at forstå hovedidéen og makrostrukturen i en tekst, herunder at kunne drage følgeslutninger/læse mellem linjerne.	Gøre læseformålet klart Gøre klart, hvordan teksten læses og i hvilken rækkefølge (illustrationer, faktabokse, brødtekst) Arbejde med forforståelse, fx relatere til tidligere gennemgået stof, organisere viden i mindmap, arbejde med ordkendskabskort, aktualisere emnet i lyd og billeder, gætte på indhold ud fra overskrifter
Lokal læsning	Læsning med henblik på at forstå mikrostrukturen i en tekst, dvs. kunne læse informationer ud af en tekst/læse på linjen.	Strege nøgleord under i forhold til læseformålet Benytte organiseringsmodeller, fx procesnotater, tidslinje, mindmap, taksonomier, årsag-virkning Ordkendskabskort
Ordkendskab *	Kvantitet (at kende mange ord), kvalitet (at kende ord i dybden) og kontrol (at kunne bruge ordene).	Udarbejdelse af ordkort, ordlister og ordforklaringer Dramatisere/illustrere ord Sorteringsspil, fx i over-underordning Skriv ny tekst med brug af nøgleord The secondhand-cloze (Fjern ord i en tekst, og lad eleven sætte dem ind igen) Quiz-og-byt
Teksttypekendskab	Kendskab til forskellige teksters formål, struktur og sprogbrug	Øve forskellige teksttyper/genrer: fx berettende, instruerende, informerende, forklarende og argumenterende teksttyper, så formålet er tydeligt Finde en passende organiseringsstrategi-model: fx tidslinje, trædiagram, procesnotat etc. Inddel teksten i afsnit og giv overskrifter Omskrive en teksttype til en anden, fx en informerende tekst om til en instruktion
Skriftens lydprincip	Det fonematiske princip indebærer, at der til hvert fonem svarer et grafem	Arbejde med staveregler på baggrund af elevernes egenproduktion og ud fra den enkeltes zone for nærmeste udvikling
Global lytteforståelse	Lytning med henblik på at forstå hovedidéen og makrostrukturen i en tekst, herunder at kunne drage følgeslutninger.	Lytte til tekst og give en passende overskrift Lytte til oplæst tekst/dialog og gengive hovedtrækkene i et referat eller resumé Dictogloss (mellemtning mellem en diktat og en genfortælling, hvor proceduren er, at to eller tre elever sammen ved hjælp af stikord (ord, ord- og sætningsdele) skal rekonstruere en oplæst tekst)
Lokal lytteforståelse	Lytning med henblik på at forstå mikrostrukturen i en tekst, dvs. kunne uddrage de vigtigste informationer.	Dictogloss (mellemtning mellem en diktat og en genfortælling, hvor proceduren er, at to eller tre elever sammen ved hjælp af stikord (ord, ord- og sætningsdele) skal rekonstruere en oplæst tekst)
Lytte og forstå en instruktion	At kunne forstå, hvad der instrueres i, og at kunne følge den rette rækkefølge.	Tegne eller gennemføre små instruktioner ved at lytte til en oplæsning Skrive sin egen instruktion

Sætnings-opbygning	At kende reglerne for sætningsdannelse	Puslesætninger med fokus på især omvendt ordstilling, variation af forfelt, brug af biord til optrappende og nedtonende sprog (nok, vel, ikke..) Pakke og udpakke fagsprog ved at arbejde med nominalgrupper og nominaliseringer
Stavning	At kende sprogets fonematiske og morfologiske principper	Grammatiske øvelser i funktionelle sammenhænge, fx ud fra egne tekster
Fritekst opgaver (Se evt. vejledning i tildeling af score til fritekst opgaver)	Viden om tekster og sprogs struktur og sproglige regler.	Arbejde med modeltekster, dvs. tekster, der anvendes i undervisningen, med fokus på formål, struktur og sprog

* **Ordkendskab:** Det er muligt at lade eleven tage en indgangsspecifik test, der alene tester elevens ordkendskab og særligt gråzoneord og –udtryk. Henvendelse:

Yderligere inspiration

Faber og Mulvad, Faglig læsning – vejledning til faglærere på EUD, Dansk lærerforening 2010

Digital faglig læsning på EUD og EUX, Birgit Faber og Mads Vesterager Madsen, <http://CFFLOS.dk>, 2017

Visualiseringsdesign, Sune Bjerre m.fl., eVidenCenter, <http://visualiseringsdesign.dk>, 2020

Mulig henvisning til yderligere testning (SPS)

Registrerer man generel lav score i testen eller signifikant lav score i testdelen skriftens lydprincip eller i stavning, er det relevant at se nærmere på elevens besvarelse af nedenstående to punkter.

Vær opmærksom på, at en del elever, der tidligere er blevet diagnosticeret, og som er fortrolige med de kompenserende hjælpemidler, kan være så velkompenserede, at deres score ligger højt.

Skriftens lydprincip

Testelementet skriftens lydprincip har hovedformål at konstatere, om den enkelte elev har basale vanskeligheder grænsende til ordblindelignende vanskeligheder. En score i dette element på 50 eller herunder indikerer således, at eleven forventeligt vil være berettiget til at modtage SPS.

Vurderingen skal som tidlige nævnt tage højde for, at der er få testopgaver.

I vurderingen af testresultatet er det desuden en god ide at være opmærksom på, om eleven har forsøgt at løse alle opgaver, eller om eleven har arbejdet langsomt eller evt. har sprunget dele over.

Vanskelighederne vil kunne opleves både som læse-, stave-, og skrivevanskeligheder.

Testelementet afdækker deltagerens evne til at forbinde bogstaver med deres lyde. Der er således tale om et testelement, som kan identificere deltagerens præcision og hastighed i anvendelsen af skriftens alfabetiske princip. Anvendelse af skriftens alfabetiske princip er af afgørende betydning for udvikling af en funktionel skriftsproglig kompetence.

Hvis elevens fejltypen er ikke-lydbevarende og således har ordblindelignende karakter, kan en lav score i delementet skriftens lydprincip medvirke til at fastslå, hvorvidt der er tale om ordblindelignende vanskeligheder

En korrekthedsprocent på 50 eller derunder indikerer, at eleven kan have basale skriftsproglige vanskeligheder.

En korrekthedsprocent mellem 50 og 65 indikerer, at eleven vil kunne opleve funktionelle skriftsproglige vanskeligheder.

Stavning (diktat)

Testelementet afdækker deltagerens funktionelle stavekompetence. Der er således tale om et testelement, som kan identificere deltagerens anvendelse af alfabetiske og ortografiske stavemønstre, samt præcisere primære fejltypen og problemområder. En funktionel stavekompetence er en forudsætning for at kunne anvende skriftsprog i uddannelse – og erhvervsmæssige sammenhænge.

Hvis eleven scorer under 50 i stavning og fejltypen er ikke-lydbevarende, kan det sammen med en lav score i skriftens lydprincip indikere ordblindelignende vanskeligheder. Dette bør undersøges i forhold til SPS. Vær igen her opmærksom på, om eleven har forsøgt at løse samtlige opgaver.

En korrekthedsprocent på 33 eller derunder indikerer, at eleven kan have basale stavevanskeligheder.

En korrekthedsprocent mellem 35 og 88 indikerer, at eleven vil kunne opleve funktionelle vanskeligheder i forbindelse med stavning.

I vurderingen af testresultatet er det imidlertid afgørende primært at være opmærksom på karakteren af de fejlstavede ord. Det er således afgørende at konstatere, om der primært er tale om manglende kendskab til stavekonventioner (eks: -erne/-ende) eller om der er tale om basale stavevanskeligheder med ikkelydbevarende fejlstavninger. Vanskeligheder som følge af manglende kendskab til stavekonventioner kan forventeligt uproblematisk afhjælpes gennem undervisning, hvorimod vanskeligheder som følge af basale stavevanskeligheder kan nødvendiggøre brug af kompenserende strategier og – hjælpemidler.